

установлення наявності / відсутності логічної послідовності й узгодженості змісту; виявлення лексичних, стилістичних, граматичних і пунктуаційних порушень норм сучасної української мови, що унеможливають розуміння тексту або деформують його об'єктивний зміст загалом.

Список використаних джерел

1. Бандурка О. М., Тягло О. В. Юридична логіка : підруч. для студ. внз. 2-ге вид., перероб. і допов. Харків, 2017. 216 с. URL: https://fpk.in.ua/images/biblioteka/2FMB_Pravo/Yurydychna-lohika_pidruchnyk_O-M-Bandurka_O-V-Tiahlo_2017.pdf.

2. Оніщенко Н. М. До питання про доктринальні юридичні помилки: природа та шляхи подолання. *Часопис цивільного і кримінального судочинства*. 2016. № 2 (29). С. 75–84. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Checks_2016_2_5.

3. Мельник А. А. Якість закону: теоретико-методологічний та техніко-юридичний аспекти : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.01 – теорія та історія держави і права; історія політичних і правових учень. Київ, 2018. 21 с. URL: <https://uacademic.info/ua/document/0418U005440>.

Царьова Ірина Валеріївна,

професор кафедри мовної підготовки
Дніпровського державного університету
внутрішніх справ, доктор філологічних
наук, професор

ПОЛІЦІЙНА ТЕРМІНОЛОГІЯ: ПЕРСПЕКТИВИ СТАНОВЛЕННЯ

Мова права має особливу логіко-лексичну структуру мовлення, що робить її найважливішим елементом юридичної техніки й способом зовнішнього вираження правових приписів, а також характеризується набором певних лінгвостилістичних параметрів, як-от: офіційність, ясність, точність, однозначність, повнота змісту, логічна послідовність, узагальненість, нормативність, нейтральність, традиційність – які, водночас, є вимогами до сучасного юридичного тексту.

Дослідження сучасного законодавчого дискурсу має певні традиції в українському мовознавстві (наукові праці Н. Артикуци, С. Дорди, А. Загнітка, Н. Руколянської, А. Нелюби, А. Поповського та ін.), утім, динамічний аспект вивчення поліцейної термінології належить до актуальних проблем сучасної лінгвістики. У кожного народу, який створив

національну державність, неминуче виникає потреба в особливому апараті, покликаному відповідними заходами здійснювати боротьбу з правопорушеннями та злочинністю. Такі апарати існували в багатьох країнах і були прообразом поліції в сьогоденні її розумінні. Професійний поліцейський апарат – важливий правоохоронний механізм у будь-якій правовій державі, тому вивчення означеної терміносистеми, принципів її впорядкування, кодифікації, лексикографічного опрацювання відіграє значущу роль у переосмисленні самої сутності служби Національної поліції України.

На сучасному етапі виникла потреба обґрунтування, виокремлення й уніфікації поліцейських термінів як сукупності специфічних мовних знаків, що обслуговують певну галузь фахової діяльності, а також визначення поняття «поліцейський термін» як такого, що відображає законність і демократичність Національної поліції України.

Уважаємо, що поняття поліцейського терміна має ґрунтуватися на загальних характеристиках з урахуванням способів його закріплення в професійній сфері, що й зумовлює специфічні ознаки зазначеної терміноодиниці. Відзначмо також, що обов'язковою умовою визнання терміна як одиниці терміносистеми вважають його закріплення в лексикографічних і функціонування у фахових джерелах, для поліцейського зокрема – у нормативно-правових документах.

У своїй діяльності поліція керується Конституцією України (1996 р.), міжнародними договорами України, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України, ЗУ «Про Національну поліцію» (2015 р.) та іншими законами України, актами Президента України та постановами Верховної Ради України, ухваленими відповідно до Конституції та законів України, актами Кабінету Міністрів України, а також виданими відповідно до них актами МВС України, іншими нормативно-правовими актами (Правилами етичної поведінки поліцейських (2016 р.), Дисциплінарним статутом Національної поліції України (2018 р.) тощо).

УПТ фіксується передусім у тих джерелах, що мають законодавчу природу, тобто нормативно-правових актах, – законах (Конституції України, кодексах України, законах України) і підзаконних нормативно-правових актах (постановах Верховної Ради України та Кабінету Міністрів України, указах Президента України, наказах, розпорядженнях, рішеннях міністерств та інших центральних органів виконавчої влади –

наказах, постановах, статутах, положеннях, інструкціях, які мають однакову юридичну силу з нормативно-правовими актами, що їх затверджують).

На думку Л. Архипенко, «терміни, як й інші знаки національної мови, не статичні, а постійно змінюються під час еволюції суспільства і його сфер діяльності – наукової, технічної, виробничої, економічної, політичної тощо. Усі найважливіші періоди створення, існування й функціонування термінів не випадкові, а формують певну структуру просторово-часових зв'язків, систему понятійно-категоріальних зв'язків, відносин, функцій...» [1, с. 147].

Генеза поліційних органів – це тривалий процес, що залежить від численних чинників, зокрема політичних реформ. Тому й специфічна професійна лексика сучасного поліціанта зазнала впливу багатьох сфер (військової, правничої, медичної тощо), адже зароджувалася в межах особливого напрямку державної діяльності, значно пізніше відбулося виокремлення окремого органу, який послуговувався фаховою лексикою. Зважаючи на широкий спектр повноважень і обов'язків поліції, висновуємо, що мова, якою послуговується поліція, має свої специфічні особливості. Дотичні до поліційної діяльності терміни зафіксовані у фахових термінологічних словниках різного гатунку, але якщо поліційна діяльність пов'язана із цими сферами, то, відповідно, термінологічні системи є взаємопроникними.

Поліційний термін – слово чи словосполучення, співвіднесене з професійно дефініційованим поняттям, що функціонує у сфері захисту прав, свобод і законних інтересів громадян України, іноземних громадян, осіб без громадянства, захисту об'єктів права власності, протидії злочинності, охорони громадського порядку та забезпечення громадської безпеки й репрезентує специфіку діяльності сучасного українського поліцейського [2]. Поліційний термін відображає спеціалізоване поняття у професійній сфері. Він має бути точно визначеним та закріпленим у нормативно-правових документах і лексикографічних джерелах для забезпечення коректного використання у поліцейській практиці. Це допомагає підтримувати єдність розуміння та чіткість комунікації в межах правової системи.

Національна поліція України продовжує працювати над удосконаленням своєї діяльності, зокрема, шляхом вдосконалення законодавства, політик та практик, щоб

відповідати міжнародним стандартам правопорядку. Такі зміни спрямовані на покращення ефективності правоохоронної системи та підвищення довіри суспільства. Пріоритетом є гармонізація із сучасними світовими підходами до забезпечення безпеки та захисту прав людини.

Список використаних джерел

1. Архипенко Л. М. Запозичення в парадигмі синонімічних відношень української фінансової терміносистеми. *Актуальні питання гуманітарних наук*. 2024. Вип. 71. Т. 1. С. 147–152.

2. Удовіченко Л. Г. «Словник сучасного поліцейського» як інструмент професійної діяльності. *Науковий вісник Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ* : Наук. журнал. 2024. № 1 (128). С. 413–420.

3. Царьова І.В. Лінгвоцентричний аспект юридичного тексту. *Лінгвістичні студії Linguistic Studies*. 2020. № 39. С. 97–106.

Шептуховський Станіслав Євгенович,

головний науковий співробітник
наукової лабораторії Українського
науково-дослідного інституту
спеціальної техніки та судових
експертиз Служби безпеки України,
кандидат юридичних наук

ПРАВОВІ АСПЕКТИ НЕМОВЛЕНІСВИХ КОМУНІКАЦІЙНИХ АКТІВ

Підставою для юридичної відповідальності будь-якого виду є вчинення діяння. Можливість вважати так надають приписи Конституції України: «Ніхто не може відповідати за діяння, які на час їх вчинення не визнавалися законом як *правопорушення*» (ч. 2 ст. 58), «Ніхто не може бути двічі притягнений до юридичної відповідальності одного виду за одне й те саме *правопорушення*» (ст. 61), «[Виключно законами України визначаються...] ... діяння, які є злочинами, адміністративними або дисциплінарними правопорушеннями, та відповідальність за них» (п. 22 ч. 1 ст. 92).

Діяння може полягати у вчиненні дій чи бездіяльності. Так, у КК України широко вживається конструкція «діяння (дія або бездіяльність)», у т.ч. для визначення кримінального правопорушення (ч. 1 ст. 11 КК України – «передбачене цим Кодексом суспільно небезпечне винне діяння (дія або